

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

ЗМІННІСТЬ ДИДАКТИЧНИХ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ АСПЕКТІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ФІЛОЛОГІЇ

30 січня – 12 березня 2023 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2023

УДК 80.161.2(062.552)

3-69

Організаційний комітет:

Анатолій Висоцький – доктор філологічних наук, професор, декан факультету української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (Київ, Україна);

Ірина Савченко – кандидатка філологічних наук, доцентка, професорка кафедри української літератури Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (Київ, Україна);

Людмила Зіневич – кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри українознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (Харків, Україна);

Іванна Стеф'юк (Олешук) – кандидатка філологічних наук, завідувачка науково-методичного відділу дослідження та популяризації традиційної культури Буковинського центру культури і мистецтва, письменниця, старша наукова співробітниця Снятинського літературно-меморіального музею Марка Черемшини (Чернівці, Україна).

Змінність дидактичних та соціокультурних аспектів в українській філології : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 30 січня – 12 березня 2023 року. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. – 156 с.

ISBN 978-617-554-124-1

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Змінність дидактичних та соціокультурних аспектів в українській філології» (30 січня – 12 березня 2023 року).

УДК 80.161.2(062.552)

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2023

ISBN 978-617-554-124-1

ЗМІСТ

Палітра оказіональних фразеологізмів у романі Н. Фіалко «Кохання з першого погляду» Барташук О. Ю.	7
Семантико-синтаксична структура речення – визначальна багатоярусної змістової організації предикативної одиниці Бернацька С. М.	11
Роль запозичень в розвитку словникового складу англійської мови Ваврін Н. П.	15
Вплив сучасних викликів на формування терміносистем: військовий аспект Васюкова Н. В., Вінтоняк В. Ф.	18
До питання специфіки сучасного українського словотворення Веретюк Т. В.	20
Важлива роль перекладознавства на сучасному етапі Ворова Т. П.	23
Удосконалення навичок говоріння іноземних здобувачів-музикантів в умовах дистанційного навчання Гавриш І. П.	26
Роль та місце рідної мови іноземних здобувачів вищої освіти під час вивчення української мови як іноземної Гейна О. В.	31
Specifics of teaching dialogic and monologic speech of future philologists Herasyenko Yu. A.	33
Лексичні інновації в контексті воєнних подій 2022 року Гуцуляк Т. Є.	37
Проблемні питання фемінізації в сучасному українському дискурсі Джанда Г. Б.	40
Metaphor as an inseparable tool for enriching literature and creating vivid images Dzyubynska Kh. A.	44
Лексичні норми як основа професійної мовленнєвої майстерності фахівця Дроботенко В. Ю.	47

Сучасний літературний процес у шкільному вивченні: аксіологічний та естетичний вимір	
Іванишин М. В.	49
Фольклоризм поеми Лесі Українки «Самсон»	
Качмар М. Б.	51
Формування етнолінгвістичних знань: нові матеріали і можливості	
Коваленко Н. Д.	56
Інновації в лексиці сучасної української мови: погляд крізь призму війни	
Конопленко Н. А.	58
Генетичні алгоритми покращення професійного перекладу	
Краснюк С. О.	62
Просодичні характеристики офіційно-ділового діалогічного дискурсу	
Красовська І. В.	66
Літературні пошуки студентства Наддніпрянської України другої половини XIX – початку XX ст.	
Кругляк М. Е.	70
Лексичні полонізми у мовленні українців – біженців від російської збройної агресії 2022 року	
Ліпкевич І. Г.	74
Формування читацької компетентності здобувачів освіти на уроках літератури	
Михайленко В. В.	78
Критерії виокремлення структури лексико-семантичного поля	
Мікрюкова К. О.	80
Біоадекватна технологія навчання на уроці з української мови	
Ніколашина Т. І.	84
Культурний код нації в українізмах, запозичених польською мовою	
Палатовська О. В.	87
Аналіз впливу малокомплектної соціальної групи на прояв вербальної агресії в повісті Івана Нечуй-Левицького «Кайдашева сім'я»	
Панчук Л. В.	92
Засоби реалізації мовної маніпуляції у медійному просторі	
Параскун І. Л.	96
Епістемічний складник суб'єктивної модальності: лінгвопрагматичний вимір	
Педченко С. О.	99

Самовираження мовної особистості Григорія Сковороди Писаренко Н. Д.	102
Алюзії в політичних промовах Джозефа Байдена: перекладацький аспект Плетенецька Ю. М.	105
Проблеми перекладу й редагування наукових текстів Савчин Т. О.	109
Сплеск лінгвістичної креативності українців як феномен воєнного часу Скрябіна Т. О.	116
Особливості мотивації навчання іноземній мові в медичному ЗВО Соляненко О. Л.	119
Основи формування орфографічної грамотності здобувачів освіти Стукан Г. О.	121
Функції загадок у химерному романі «Позичений чоловік» Євгена Гуцала Тендітна Н. М.	125
Шляхи формування і вдосконалення комунікативної компетентності особистості майбутніх учителів-філологів на сучасному етапі в Україні Ткач О. В.	129
Простір сновидіння в прозі Мирослава Дочинця, Галини Пагутяк, Галини Тарасюк Уманська Т. О.	133
Про соціальне середовище студентів-іноземців в Україні Хоружева Л. Є., Юнак В. Г.	137
Художній час у сучасній українській прозі (на прикладі збірки оповідань «Львів. Кава. Любов») Черповська Т. В.	141
Формування гендерної компетентності студентства на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) в інженерно-педагогічному ЗВО Чуєшкова О. В.	144
Особливості формування комунікації в професійній діяльності юристів та правоохоронців Шаповаленко Н. М.	147

ЛЕКСИЧНІ НОРМИ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ФАХІВЦЯ

Дроботенко В. Ю.

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Актуальність заявленої теми впливає вже з назви – для кожного з нас прямо чи безпосередньо порушена проблема оволодіння лексичними нормами як своєю професійною мовленнєвою майстерністю.

У непростий для нашої країни час, час лихоліття, ми повинні дбати про свій лексичний запас і розвивати свою мовленнєву компетентність, оскільки саме це є віддзеркаленням нашої цілісної національної ідентичності. Саме у доборі лексичних засобів ми виявляємо себе як народ із віковою автохтонною культурою, зберігаємо нашу історію та засвідчуємо зв'язки з іншими культурами. Лексичний склад постійно перебуває у безперервному русі й найпершим реагує на трансформації, що відбуваються в нашому суспільстві.

Під лексичними нормами, зазвичай, розуміємо норми слововживання (використання слів відповідно до властивих їм значень, із урахуванням можливої сполучуваності з іншими лексичними одиницями). Такі норми фіксують у тлумачних та інших спеціальних словниках і підтверджують відповідними правилами. Усталенню норми передують ретельний відбір слів.

Різні аспекти лексичних норм мови фахівця були предметом наукових розвідок Н. Бабич, С. Єрмоленко, С. Карамана, Т. Коць, Л. Мацько, З. Мацюк, М. Пилинського, О. Пономаріва, Л. Струганець та ін.

Традиційним підходом до розгляду лексичних норм є виявлення типів лексичних помилок і аналіз їх у мовленнєвій діяльності фахівця без урахування національного підґрунтя сучасної української літературної мови. З огляду на це, потрібно посилити зацікавленість аудиторії до удосконалення лексичних норм, а водночас і загальну спонукальну мотивацію до опанування такими нормами через з'ясування головних тенденцій у розвитку сучасного словникового складу: глобалізації та націоналізації (етнізації), окнижнення та орозмовлення нашого мовлення, субстандартизації та пуризації.

Зважаючи на мовні смаки, моду та мовну економію можна пояснити дотримання чи порушення лексичних норм.

На жаль, сьогодні мову засмічено канонізованою та неканонізованою суржиковою лексикою, англіцизмами, сленгізмами, вулгаризмами тощо. Натомість українська мова має свої оригінальні слова, проте ми чи то нехтуємо ними, чи не здогадуємося про їх існування. Якщо коротко сказати про нашу лексику, то в ній – образ реальної дійсності (*лютий, березень; покликання; уподобайка; втім; доробок, напрацювання* тощо). Звернімо увагу на автентичні лексеми, якими варто послуговуватися для засвідчення високого рівня професійної мовленнєвої майстерності:

Чуємо / говоримо	Актуалізуємо / уживаємо
<i>Не в змозі, не в стані</i>	<i>Не годен (годна, годні), не в силі</i>
<i>З ким завгодно</i>	<i>Будь із ким</i>
<i>Не так і складно</i>	<i>Зовсім просто</i>
<i>Достатньо жорстко</i>	<i>Досить твердо (жорстоко, суворо)</i>
<i>Почуття власної гідності</i>	<i>Самоповага</i>
<i>Співвітчизник</i>	<i>Земляк</i>
<i>Обнадійливий</i>	<i>Багатонадійний</i>
<i>Гострокінцевий</i>	<i>Гострий, шпичастий</i>
<i>Болезаспокійливий</i>	<i>Протибольовий</i>

Отже, мовленнєва професійна майстерність залежить від правильного влучного добору лексичних засобів, від уникнення помилкового вживання паронімів і міжмовних омонімів, від збагачення сучасного лексикону. Опановуючи лексичними нормами, ми зможемо очистити рідну мову від суржику, обценної лексики, повернути їй і собі національне обличчя.